

своє місце проживання. Однак, як можна вимагати від особи виконання даного обов'язку, якщо зняття з реєстрації можливе навіть без її відома. Адже придбати у власність чи на інших підставах знайти нове житло за цей час вона може не встигнути.

Тому дана нормативна позиція, з одного боку, створює зручні умови для нових власників житла, але з іншого – не враховує інтереси попередніх користувачів і сприяє збільшенню числа осіб без визначеного місця проживання. А саме визначене місце проживання (перебування) фізичної особи дозволяє забезпечити стабільність правовідносин та є своєрідною гарантією забезпечення і захисту прав та інтересів суб'єктів приватного права.

Бібліографічні посилання

1. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>.

2. Про затвердження Порядку реєстрації місця проживання та місця перебування фізичних осіб в Україні та зразків необхідних для цього документів : наказ МВС України від 22.11.2012 № 1077 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2109-12>.

Лускатова Т.О.

канд. юрид. наук,
ст. викладач кафедри
цивільного права та процесу ДДУВС

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

В останні роки в Україні спостерігається досить складна ситуація у сфері відтворення населення. За даними Державної служби статистики, природний приріст жителів країни є негативним. Так, у 2014 р. скорочення населення становило 166,4 тис. осіб, а у 2015 р. – 183 тис. осіб. Кількість живонароджених немовлят стабільно зменшується. У 2014 р. народилося 465,9 тис. дітей, а у 2015 р. – 411,8 тис [2]. Такі дані свідчать про наявну в країні демографічну кризу. Серед причин такого явища не останнє місце займають репродукційні проблеми та безпліддя, одним із способів подолання яких є застосування допоміжних репродуктивних технологій, зокрема сурогатного материнства.

Сучасна медична наука виділяє два види сурогатного материнства: повна або гестаційна сурогатність – перенесення в організм сурогатної матері ембріона людини, зачатого подружжям, дружиною та донором, донорами. При цьому сурогатна мати не має генетичного зв'язку з дитиною; та часткова

або гендерна сурогатність – передбачає генетичний зв'язок з дитиною, оскільки використовується яйцеклітина сурогатної матері [1, с. 27].

В Україні сурогатне материнство, в тому числі комерційне, не заборонене і регламентується Сімейним кодексом України.

Окремі роз'яснення щодо процедури сурогатного материнства можна отримати з таких нормативно-правових актів:

– Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 16 липня 1999 р.;

– наказ Міністерства охорони здоров'я України № 787 від 09.09.2013 «Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні»;

– наказ Міністерства юстиції України № 52/5 від 18.10.2000 р. «Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні».

Сімейний кодекс України у ч. 2 ст. 123 встановлює, що в разі перенесення в організм іншої жінки ембріона людини, зачатого подружжям у результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, батьками дитини є подружжя. Відповідно до ч. 2 ст. 139 цього Кодексу, оспорування материнства сурогатною матір'ю, не допускається. Отже, дитина вважається такою, що походить від генетичних батьків, а сурогатна матір на законодавчому рівні повністю позбавлена прав на народжене нею маля.

Важливою нормою є заборона сурогатній матері мати безпосередній генетичний зв'язок з дитиною (окрім випадків, коли вона виношується близькими родичами майбутніх батьків) [3]. На нашу думку, правове закріплення такої вимоги необхідне на більш високому рівні, оскільки для сурогатних матерів не завжди є психологічно легкою необхідність віддати новонароджену дитину після встановлення зв'язку з нею, який утворився під час тривалої вагітності та пологів. Кровне споріднення є недопустимим, бо сприяє виникненню спірних ситуацій.

Права та обов'язки подружжя та сурогатної матері регулюються договором, який вони укладають між собою. На сьогодні немає чіткого розуміння змісту такого договору. На практиці при укладанні договору сурогатного материнства користуються положеннями ч. 2 ст. 628 Цивільного кодексу України, в якій указано, що сторони мають право укласти договір, в якому містяться елементи різних договорів (змішаний договір). До відносин сторін у змішаному договорі застосовуються у відповідних частинах положення актів цивільного законодавства про договори, елементи яких містяться у змішаному договорі, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті змішаного договору.

У регулюванні сурогатного материнства є багато законодавчих прогалин, зокрема: що робити, якщо сурогатна мати виявить бажання залишити дитину, якщо батьки відмовляються від дитини, якщо народиться кілька дітей, якщо дитина не народиться здоровою, якщо сурогатна мати виявить бажання перервати вагітність, якщо батьки не виконають свої обов'язки щодо

оплати послуг сурогатної матері та багато інших [4, с. 102–103]. У законодавстві також абсолютно не обумовлена ситуація розлучення або смерті біологічних батьків до народження дитини сурогатною матір'ю.

Зазначені питання не регламентуються Сімейним кодексом України, і далеко не завжди для їх вирішення можна застосувати положення Цивільного кодексу України про послуги чи включити в якості умови в договір про надання послуг сурогатного материнства.

Таким чином, можна констатувати недостатність, фрагментарність вітчизняного механізму регулювання інституту сурогатного материнства, необхідність прийняття окремого законодавчого акта, який би регламентував різні медичні, морально-етичні та правові питання координації учасників програми сурогатного материнства.

Бібліографічні посилання

1. Верес І.Я. Проблеми правового регулювання сурогатного материнства / І.Я. Верес // Адвокат. – 2013. – № 3. – С. 27–31 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2013_3_6

2. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html

3. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : наказ Міністерства охорони здоров'я України № 787 від 09.09.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>

4. Оніщенко О.В. Сурогатне материнство в Україні та за кордоном: порівняльно-правовий аспект / О.В. Оніщенко, П.Ю. Козіна // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2015. – № 3. – С. 102–108 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npna_u_2015_3_20.

Валєєв Р.Г.,

канд. пед. наук,
ст. викладач кафедри
цивільного права та процесу ДДУВС;

Сущенко Д.,

(УСБУ в Дніпропетровській області)

ОСНОВИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ВІД ПОСЯГАНЬ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ТА ПРАКТИКА ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ

Євроінтеграційні прагнення України вимагають належного захисту інтелектуальної власності. Це обумовлено як необхідністю гармонізації нормативної бази, так і економічною доцільністю, оскільки суспільства, що не забезпечують захист інтелектуальної власності в умовах інформаційної цивілізації, приречені на другорядні ролі в глобальній економіці. При цьому всесві-